

Babičino seksualno življenje **16+**

Prepih v glavi: program slovenskih kratkih filmov

avtorica Anja Banko

Kazalo

O filmu	2
Vsebina filma.....	2
Filmografski podatki	2
O avtorici	2
Izhodišča za pogovor.....	3
Položaj ženske, seksualnost, užitek.....	3
Kako animirane podobe dopolnjujejo pripoved.....	3
Ideje za dodatne dejavnosti.....	4

Kinodvor dovoljuje in spodbuja nadaljnjo uporabo gradiva za filmsko-vzgojne namene ob navedbi vira. Veseli bomo vaših odzivov, poročil o uporabi, konkretnih učnih priprav na film, predlogov in pripomb: solski@kinodvor.org.

Kolofon | **Prepih v glavi: Babičino seksualno življenje** ● Pedagoško gradivo ● **Avtorica:** Anja Banko
● **Uredila:** Barbara Kelbl ● **Jezikovni pregled:** Mojca Hudolin ● **Slikovno gradivo:** producenti filma, arhiv Kinodvora ● **Izdal v elektronski obliki:** Javni zavod Kinodvor, 2022, zanj: Metka Dariš

O filmu

Vsebina filma Ženske pripovedujejo: moje, tvoje, naše babice se spominjajo intimnih odnosov med moškimi in ženskami, kakršni so bili nekoč. Morda tudi danes? Animirani dokumentarni film je nastal po knjižni predlogi Milene Miklavčič *Ogenj, rit in kače niso za igrače*, v kateri so zbrana anonimna pričevanja mnogih žensk, ki orisujejo vlogo in položaj slovenske ženske v prvi polovici 20. stoletja.

Filmografski podatki **naslov** Babičino seksualno življenje; **država in leto produkcije** Slovenija, Francija, 2021; **jezik** slovenščina; **tehnični podatki** DCP, barvni, 13 minut

režija in scenarij Urška Djukić, Émilie Pigeard; **montaža** Urška Djukić; **glasba** Tomaž Grom; **zvok** Julij Zornik; **glasovi** – Doroteja Nadrah, Jure Henigman, Mara Vilar; **producenti** Edwina Liard, Nidia Santiago, Boštjan Virc

festivali, nagrade

Festival slovenskega filma (vesna za posebne dosežke), Animateka (nagrada občinstva), Festival kratkega filma Tampere (grand prix za najboljši kratki film), Mednarodni festival kratkega filma Uppsala (nagrada EFA za najboljši kratki film), 2ANNAS Riga (nagrada za najboljši dokumentarec), posebna omemba na britanskem festivalu ENCOUNTERS in na francoskem LES ARC idr.

O avtorici Urška Djukić (1986) je filmsko in video umetnost študirala na sedanji Akademiji umetnosti v Novi Gorici. S svojim prvim profesionalnim kratkim filmom **Dober tek, življenje!** (2016) je osvojila vesno za najboljši kratki film na Festivalu slovenskega filma. Povabljena je bila na Tovarno Jugovzhodne Evrope (SEE Factory), rezidenčni program Quinzaina in Sarajevskega filmskega festivala, v okviru katerega je z Gavrilom Tzafko soredžirala kratki film **Ena in edina** (The Right One, 2019), ki je bil predstavljen na canskem filmskem festivalu, isto leto pa je izšel tudi njen kratki film **Lovka** (2019). V okviru scenaristične rezidence Cinéfondation La Résidence du festival de Cannes 2019/20 je razvijala svoj celovečerni prvenec z naslovom **Little Trouble Girls**, ki je trenutno tik pred snemanjem. Mednarodni preboj je dosegla s kratkim animiranim dokumentarcem **Babičino seksualno življenje**, ki ga je soredžirala s francosko animatorico Émilie Pigeard. Film je doživel pestro festivalsko pot ter pobral mnoge odmevne nagrade. Trenutno se pripravlja na snemanje svojega celovečernega prvenca.

Beseda avtorice

*»Ko sem pred leti delala dokumentarec o Mileni Miklavčič, je povedala, da je intervjuvala 2000 žensk, ki so bile mlade v tridesetih in štiridesetih letih prejšnjega stoletja, in nobena izmed njih ni nikoli doživela orgazma. To pomeni, da je bila ženska seksualnost sistemsko zatrta. Ko je katoliška dogma ženski užitek označila za greh, je zlahka zasušnjila ženske, ker jih je odrezala od lastne moči, od čutenja lastnega telesa. S tem je naredila ogromno škode in ustvarila ogromno zagrenjenih ljudi. Norma je bila, da si je moški lahko vzel, kar je hotel, kadar je hotel, na kakršenkoli način. In to je proizvedlo veliko travmo. Še danes je tako. Veliko moških misli, da je enakopravnost že dosežena, ampak dejstva kažejo drugačno sliko. Politične odločitve o regulaciji ženskega telesa, novice o moških, ki so ubili ali zlorabili svoje žene, da ne omenjam krhkosti emancipacije, ki se je brutalno pokazala v Afganistanu. Pri filmu **Babičino seksualno življenje** mi je bilo zato pomembno, da pripravim ljudi do tega, da začutijo bolečino teh žensk, saj mislim, da se lahko samo z empatijo, iskrenim čutenjem sočloveka, ti odnosi spremenijo. Film je zame katarzična umetnost, ker lahko z gledanjem začutiš bolečino nekoga drugega in s tem na nek način očistiš tudi lastno bolečino.«*

- Urška Djukić; iz intervjuja z Žigo Brdnikom za revijo *Ekran* – julij, avgust, september 2021.

Izhodišča za pogovor

Položaj ženske, seksualnost, užitek

Kako bi opisali položaj ženske v družinskem (in javnem) okolju pred in po ogledu filma? Ste bili ob ogledu filma morda presenečeni, pretreseni, začudeni? Kaj se vas je najbolj dotaknilo?

Kako bi opisali odnos moških do žensk v filmu? Kakšna je »dobra ženska« oz. »dobra žena«? Naštejte lastnosti »dobre žene«, ki jih izpostavijo pripovedovalke v filmu (*Je tiho in ne govori, razen ko je poklicana, je doma za štedilnikom, nikoli ni hodila v službo, rojeva otroke, je možu za užitek, je pokorna, je dobra gospodinja*). Kakšen odnos imajo do teh tradicionalnih lastnosti, norm ženske, ki so pripovedovalke v filmu?

V filmu nastopa več pripovedovalk, ki opisujejo svoje spomine iz različnih starostnih obdobj – od otroštva, ko so lahko zgolj nemo opazovale večkrat nasilen in nespoštljiv odnos med materjo in očetom, do kasnejših let, ko so bile kot mladoporočenke ali že zrele ženske postavljene v podobne situacije. Kaj so ženske opazile v različnih življenjskih obdobjih, s čim so se spopadale (*nasilje – oče; pokorščina – mama; užitek – moški; bolečina – ženska; vprašanje otrok – za družino brez otrok je kriva in odgovorna ženska; vmešavanje Cerkve in njen odnos do spolnosti – užitek je greh; zaveznitvo žensk – tiho predajanje informacij, kako so si ženske lajšale boleče spolne odnose idr.*)?

Ena od osrednjih tem je priznanje ženskega užitka. Ta je bil nekdanj tabu, vsaka ženska je užitek odkrivala (ali pa ga nikoli ni spoznala) individualno. Se vam zdi, da se je odnos do ženske spolnosti danes spremenil? So ženske glede svojega telesa in svojih pravic bolj ozaveščene kot nekoč? Kaj so po vašem mnenju glavni napredki, ki so v 20. stoletju in do danes vplivali na spolno življenje moških in žensk, ga morda spremenili? Se odnos do ženskega telesa danes ponovno slabša? Pomislite na stalne pritiske za odpravo pravice do splava v nekaterih državah, tudi za dostop do kontracepcije itd.

Kako animirane podobe dopolnjujejo pripoved

Režiserki sta se odločili za tehniko 2D risane animacije. Animirane podobe, ki jih je ustvarila francoska animatorka in so režiserka Émilie Pigéard, dopolnjuje (in se vanje vpleta) arhivsko gradivo – črno-bele fotografije, ki jih je Urška Djukić našla v državnem slovenskem arhivu in so večinoma nastale v 30. letih prejšnjega stoletja.

Na kakšen način se pripoved in podobe dopolnjujejo? Kako razumete estetsko odločitev za podobe, ki spominjajo na otroške risbe, so komične, groteskne? Obenem so tudi zelo fluidne – na kakšen način posamezni risani elementi prehajajo drug v drugega? Pomislite, kako se sestavljajo, prelivajo telesa (*podoba ženske kot nekakšne Willendorfske Venere s poudarjenimi prsmi in vagino*), gola telesa, posamezni deli telesa, oblačila, prostori – dom, hlev, cerkev; kakšen pomen nosijo živali – krava (*vime*), svinja (*mast*); zakaj ženska zapolnjuje vso hišo (*gospodinja-štedilnik-dom*), ki se nenadoma razpoči ipd.

Kako sta v animaciji predstavljena spolni odnos (*vojaki, ki korakajo skozi vrata-vagino, ki je kot nekakšen »sezam, odpri se«; penis izvlečejo kot pištolo ali sabljo; ob tem je zanimiv kontrast s podobo vojaščine, ko soseda reče mami: »Kaj kompliciraš, daj noge narazen in boš imela mir«*) in užitek (*orgazem kot vožnja po toboganu, dotikanje mehkega cveta, travnih bilk, ob tem nekakšen ognjemet, pisani konfeti na beli podlagi; spolni odnos, ki »steče«, je ženska, ki zajaha svinjo*).

Ali je perspektiva (pogled) v filmu ženski ali moški? Kateri elementi filmskega jezika to izražajo? Pomislite tudi na podobe moških (*so majhni ali veliki – odvisno od tega, kako grozeči so za ženske; so brez obraza, prekrivajo jim ga vojaški klobuk in ogromne brke; praktično ne govorijo – momljajo, spuščajo grozeče živalske zvoke užitka ali nezadovoljstva ipd.*).

Podobe večkrat zabriše sivkasta črnina, ki je kot nekakšno morje, voda, meglica, solza, luža – kakšno vlogo igra? Najmočnejši prizor v filmu je prav prizor črnine, ki jo spremljajo zvoki – hropeči zvoki moškega užitka in zamolkli zvoki ženske bolečine med spolnim odnosom. Zakaj menite, da sta se ustvarjalki odločili, da v tem prizoru

uporabita popolno črnino? Kakšno vlogo igra zvok – moški in ženski glasovi, tišine, smeh, hropenje?

Risane podobe dopolnjujejo tudi fotografije – spomnite se na uvodne prizore, kjer so v detajlu prikazane ženske roke, ki sklenjeno počivajo v naročju, in nato moške prekrizane noge, deli moškega obraza (usta, nos). Zakaj menite, da sta ustvarjalci izbrali prav te detajle, kaj izražajo? Kaj v uvodu napoveduje – kakšno razpoloženje, kakšno perspektivo – detajl fotografije spodnjega dela moškega obraza, ki je ob razigranem ženskem smehu porisan z brki? Na koncu se znova pojavijo fotografije – tokrat portretne fotografije žensk z začetka stoletja. Kaj vidite na njihovih obrazih? Ali so se vsa čustva iz pripovedi prelila v ta tiha obličja? Vidimo njihovo bolečino, kljub tišini slišimo njihov glas?

Zakaj menite, da sta se avtorici odločili za zvrst animiranega dokumentarnega filma? Kaj v dokumentarni film prinese oz. dodatno prispeva animacija? Katero resničnost, katera dejstva morda lahko lažje izrazi?

Ideje za dodatne dejavnosti

Raziščite zanimive zunanje povezave:

Filmarija – podkast Društva slovenskih režiserjev in režiserk: Na domačem vrtu – pogovor z Urško Djukić o njenem ustvarjanju:

<https://www.dsr.si/2022/07/06/poletna-filmarija-z-ursko-djukic/>

Filmografija, življenjepis in brezplačen dostop do nekaterih avtoričinih študentskih filmov v Bazi slovenskih filmov: <https://bsf.si/sl/ime/urska-djukic/>